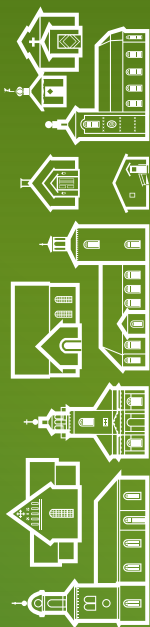

ROSLAGENS *norra*

En tidning från
Svenska kyrkan

NR 2 2023

Kyrkogården – en resa i tiden

Kommer min hund till himlen?

Jennifers EPA ger frihet

En dag ska vi alla dö

SARA J GRIP, KYRKOHERDE

JAG BLIR lugn inombords när jag är på en kyrkogård. Här finns plats för mina minnen med min älskade farmor och saken efter min dotter som jag förlorade när hon bara var arton dagar gammal. Här framträder livets eviga kretslopp, livet och

döden.

På kyrkogården får vi en känsla av samhörighet med dem som en gång levat på jorden. Den kunskapen kallas för *Memento mori*, som är latin och betyder att vi ska minnas att vi är dödliga. Att påminnas om att vi alla en gång ska dö kan låta svårt, som något vi borde låta bli för att må bättre. Jag är övertygad om att det är precis tvärtom. När vi påminns om vår dödlighet kan vi känna oss mer levande och uppskatta det dyrbara liv vi fått i gåva.

LÄNGRE IN

i tidningen inbjuds du att göra en vandring på kyrkogården för reflektion och ja, just öva på *Memento mori* på ett lugnt och följsamt sätt. Ta chansen!

Arkivarien Marja berättar på mittuppslaget om hur berörd hon blir av alla människoöden på kyrkogården. Hon säger att de gripande livsberättelserna

får liv. Hon ger exempel på barngravar och berättar om den speciella Örskärsgraven på Gräsö kyrkogård. På Hoppets kyrkogård i Östhammar finns flera stora stenar resta med endast kvinnonamn, vilket var ovanligt på den tiden. De vittnar om att de fanns några kvinnor som både hade makt och medel. Kyrkogårdar kan berätta historien för oss och hjälper oss att förstå vår egen tid. Hoppas att du får tillfälle att besöka någon av kyrkogårdarna nära dig i sommar.

Visst väcker våra älskade husdjur frågan om man får ta med sig hunden-katten-hamstern till himlen? Det kan du också läsa om i tidningen.

På baksidan berättar Jennifer, som har en EPA-bil, om frustrerade bilister. Låt oss alla vara snälla och ha tålamod med ungdomarna som åker EPA!

Jag önskar dig en fin sommar. Gud välsigne dig!

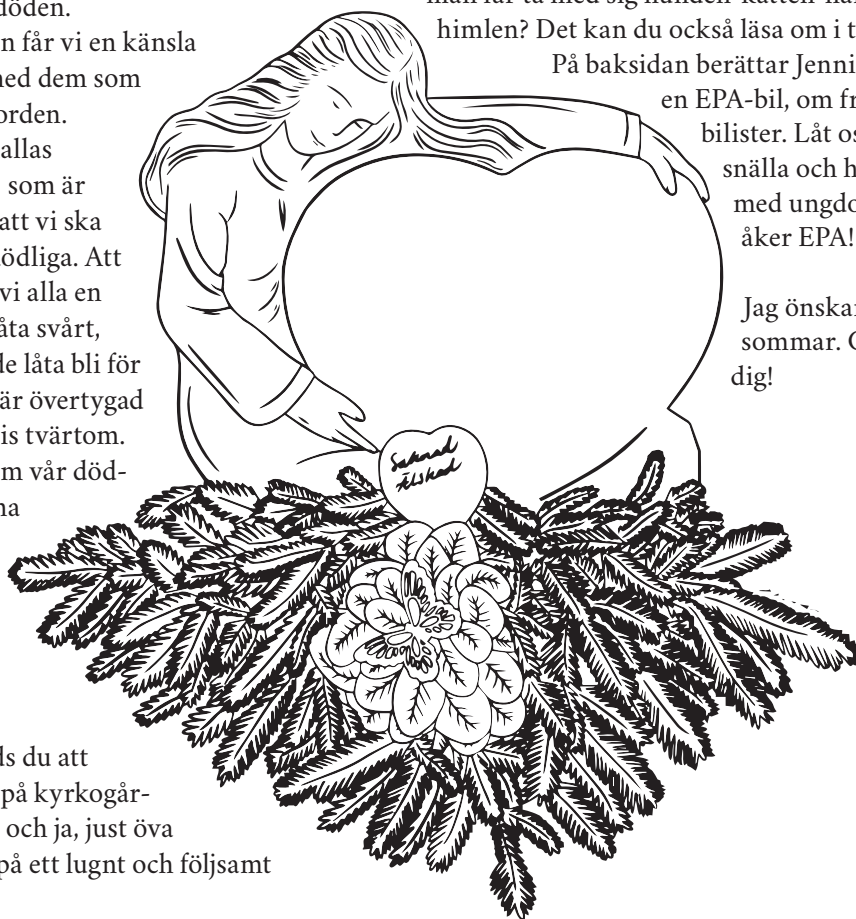

ILLUSTRATION: THEA ANDERSSON

Tidningen ges ut av **Svenska kyrkan, Roslagens norra pastorat**

Hemsida: www.svenskakyrkan.se/roslagensnorrapastorat.se

Växel: 0173-428 00, 070-280 33 41 (jour), roslagens.norra.pastorat@svenskakyrkan.se

Kyrkoherde: Sara J Grip: 070-280 33 41, sara.jacobssongrip@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare: Sara J Grip. **Redaktion:** Sara J Grip, Maud N Persson, Ulrika Ahlinder, Kristin Elf och Ingrid Eliasson. **Omslagsfoto:** Bildbyrå.

Produktion: Kyrkbyrå. **Tryck:** Normalmstryckeriet, 2023

Svenska kyrkan
ROSLAGENS NORRA PASTORAT

KLIMATSMARTA GRAVSTENAR

Det blir allt vanligare med återanvända stenar. Energiförbrukningen vid köp av en ny tillverkad gravsten är nästan sju gånger större än vid köp av en ny tillverkad. (Källa: Svenska kyrka)

FOTO: JOHANNES FRANZSEN/IKON

AV JORD ÄR DU KOMMEN. Under begravningstjänsten gör prästen ibland ett symboliskt kors av jord på kistan för att påminna om livets kretslopp.

RÄDD FÖR DÖDEN?

57% är mest rädda för att någon nära ska gå bort och 18% för att själva dö. (Källa Ipsos)

STÖRSTA KYRKOGRÄDEN

Med 100.000 gravplatser och en yta på 102 hektar är Skogskyrkogården i Stockholm är Sveriges största. Näst störst är Kvibergs kyrkogård i Göteborg med 24 000 gravplatser och 130 hektar.

BARN OCH DÖDEN. Det kan kännas svårt att prata med barn om sorg, livet och döden. En bok eller appen Kyrkan kan fungera som både hjälp och tröst. Scanna QR-koden för appen.

HÄRLIG ÄR JORDEN!

Begravningspsalm 297
påminner om hur
"tidevarv komma, tidevarv
försvinna, slakten följa
slaktens gång"

PLANTERINGSTIPS. Tre bra växter att plantera på graven: pensé, sammetstagetes och alunrot (källa Blomsterlandet)

– Kyrkogården speglar alltid sin bygd. Norra Uppland är järnbruksbygd och det syns på våra kyrkogårdar med många järnkors, berättar Marja Erikson.

Alla kyrkogårdar har något att berätta!

– Det finns inga "särskilt intressanta" kyrkogårdar, alla har något att berätta! säger Marja Erikson, Upplandsmuséet, som nyligen inventerat pastoratets alla tio kyrkogårdar.

– **FÖR MIG** är kyrkogården en resa i tiden, jag fylls av vördnad, säger Marja Erikson. Smeder, kyrkoherdar, ensamma kvinnor ... En kvinna till exempel, som överlevde maken med 50 år, hur såg hennes liv ut, undrar jag. Marja söker sig till gamla kyrkböcker för att få mer information.

– En ung kvinna från Östhammar var piga i Stockholm på 1920-talet. Hon avled i TBC och begravdes på Hoppets kyrkogård. I Harg finns tre barn i samma grav med ett gjutjärnskors. Vad hade hänt där i slutet av 1800-talet? En så sorglig historia, men föräldrarna fick ett barn till, som överlevde och tog över gården. Och den berömda Örskärs-graven på Gräsö kyrkogård.

Dessa gripande historier, de får nästan liv!

På uppdrag av Roslagens norra pastorat har Marja under vintern och våren inventerat gravarna på pastoratets tio kyrkogårdar. Eller mer formellt, gjort en kulturhistorisk klassificering av gravvårdar.

– Jag har i uppdrag att, tillsammans med pastoratet, peka ut gravar som är värda att bevara för eftervärlden, förklarar hon. Vad är särskilt värdefullt och unikt för den kyrkogården? Finns det ett kulturhistoriskt värde som innebär att vi förstär platsen lite bättre.

– Det har varit jätteroligt och jag har diskuterat mycket med kyrkoherde och kyrkogårdsföre-

” Man säger att inför döden är vi alla lika, men det stämmer inte riktigt.

ståndare Sara Grip och Mia Alm. Från kyrkans sida har de varit intresserade och engagerade.

Till sin hjälp har Marja olika bedömningskriterier.

– Åldern på graven är viktig. Är den riktigt gammal, då är den värdefull – före 1850 eller ibland 1900. Jag tittar på miljö, historia och intressanta personer, typiska drag för bygden, sedan väger vi samman de olika värdena och pekar ut ett antal gravvårdar. Det är kyrkoråden som slutligen beslutar.

– Kyrkogården speglar alltid sin bygd. Det är fascinerande att se bygdens historia, sociala skillnader och hur man försörjt sig. Norra Uppland är järnbruksbygd och det syns på våra kyrkogårdar, med många järnkors och speciella titlar.

Inventeringen av gravar görs på alla kyrkogårdar i Sverige och kulturmiljölagen anger kriterier för vad som ska skyddas. Att vissa gravar ska bevaras innebär att kyrkan får ansvar för att de blir kvar. Hur många som ska bevaras blir en avvägning där ekonomin spelar in. Att vårda det kulturhistoriska arvet är en del av kyrkans uppdrag och begravningsavgiften, som alla betalar via skattsedeln, används till skötseln.

– Våra kyrkogårdar ska fortsätta vara levande kulturarv,

tankeväckande platser med stora skönhetsvärden, säger Marja med eftertryck.

– Bland det första du gör som besökare är att du tar in miljön, hur det ser ut. Är gravarna lika stora till exempel, hur är de placerade? Tidigare förekom väldigt stora gravmonument och det fanns tydliga klasskillnader mellan stora och små gravar. Man säger att inför döden är vi alla lika, men det stämmer inte riktigt. I brukssamhällen var klasskillnaderna tydliga även på kyrkogården. Historien avspeglar sig till exempel på Hargs kyrkogård med det storslagna Oxenstiernska gravmonumentet.

MODE OCH TRENDER

Över tid har även kyrkogården präglats av mode och trender. Marja ger en kort resumé:

– På 1700-talet begravdes vissa rika personer fortfarande inne i kyrkan, medan kyrkogården liknade en vildvuxen äng, ofta med enkla träkors, som av naturliga skäl försvunnit. I slutet av 1800-talet kom nya ideal, med kvarter, grusgångar och alléer. Höga gravvårdar av granit blev vanliga. Några decennier in på 1900-talet blev grusgravar med stenram högsta mode.

– Sedan följde en reaktion mot det i slutet av 1900-talet, man ansåg att det var för mycket grus på kyrkogården och önskade mer grönska. Den skulle också vara mer lättskött. Den trenden har fortsatt, men numera söker man ofta mjuka former och mer naturliga gröna inslag på kyrkogårdarna.

I samband med inventeringen har Marja hållit föredrag för allmänheten på varje plats.

– Det har varit jätteroligt med de här träffarna. Det har blivit en länk mellan dåtid och idag. Intresset har varit stort och

en kommentar från åhörarna återkommer: ”fokusera inte bara på de välbärgade, tänk på den vanliga människans grav.” Vilket Marja gärna gör.

– Jag vill särskilt lyfta fram det allmänna varvet: gravar som inget kostade, ofta små och placerade i rad utifrån när man avled. Makar ligger inte i samma grav. Allmänna varvet har funnits på i princip alla kyrkogårdar på landsbygden och man känner igen det direkt. Här talar vi åter om klasskillnader, många ensamma kvinnor och enkla stenar. Allmänna varvet är väldigt viktigt att bevara. Det kan ses tydligt på norra delen av Börstils kyrkogård och i Valö.

GRAVSTENARNA – EN HISTORIA FÖR SIG

När det gäller gravstenarnas historia finns flera aspekter: dels hantverket, tillverkning och tillgång på material, dels trender i stil och utseende.

– Materialen berättar om bygden, till exempel marmor från Singö, inte så långt häriifrån. I takt med att stenindustrin utvecklades, kunde man välja sten ur kataloger, men den kom sällan långt ifrån. Från slutet av

” Kyrkogården speglar alltid sin bygd, historia, sociala skillnader och hur man försörjt sig.

1800-talet blev det vanligt med påkostade, högresta, polerade stenar i svart granit, innan man skalade ned till mindre stenar. Under 1910-20-talen ser vi mer av mjukare jugendformer i dekor, med blomstergirlander och löv. På 1930-talet kom fun-

kisen och från 1940-talet nästan uteslutande lägre stenar som dominerar kyrkogårdarna idag.

– Man kan prata mycket om symboler och dekorationer. Vackra, ofta religiösa symboler ingår som en del i bedömningen av kulturvärdet.

TITLAR VIKTIGA

– Förr var det väldigt viktigt med titel och ort på gravstenen. På landsbygden var det viktigt med bynamnet och ägde man sin gård var titeln hemmansägare. Det ser vi i Valö och Börstil, med stora familjegravar för man, hustru och barn med respektive.

– I städerna däremot finns sällan Ortsnamn, alla var ju från staden. Här var det fokus på titel, den finaste titel man hade stod på gravstenen, gärna rådmann, förklarar Marja.

I pastoratet finns fyra stadskyrkogårdar: de gamla kyrkogårdarna i Östhammar och Öregrund, liksom de nyare Hoppet och Griftegården, båda från slutet av 1800-talet. Här finner vi titlar som sjökaptan, handlare och hantverkare. Detta är sjöfartsstäder där havet och handeln ger sig till känna. Påkostade gravar ger uttryck för stadens liv, och fler kvinnor har faktiskt egna gravstenar. I det moderna Sverige från 1970-talet blev titlarna alltmer ovanliga.

Även placeringen av gravar på kyrkogården har något att berätta. Kyrkans män, med titlar som kyrkoherde, prost, organist, har ofta de finaste, påkostade platserna, nära kyrkan.

– I Harg ligger kyrkoherderaden högst med bäst utsikt, berättar Marja.

Vad gör kyrkogårdarna så viktiga?

– Det är viktigt att gravar från äldre tider bevaras, de berättar något för oss. Vi lever en kort

tid, men är del i ett längre förlopp. På kyrkogården blir det extra tydligt, det är ofta vackra platser som leder till eftertanke.

” Vi lever en kort tid, men är del i ett längre förlopp. På kyrkogården blir det tydligt.

Man blir nyfiken, får en relation till platsen. Kyrkogården betyder mycket för människor, de har sina anhöriga där och man behöver vara respektfull när man förändrar miljön.

Marja vill inte peka ut någon kyrkogård som mer intressant än andra.

– Alla människor har en historia! säger hon bestämt. Det gäller även kyrkogårdarna där de ligger begravda. Här i pastoratet har vi heller inga riktiga kändisar, dit folk vallfärdar till graven. Däremot finns många vackra och intressanta gravstenar med stort kulturvärde, som är värda att bevara. Och det är det som projektet handlar om. Att bevara dem för framtiden.

Hur ser dagens gravar ut?

– Mer individualistiskt, personligt utformade gravstenar med andra symboler än tidigare, ibland foton. Den avlidne framträder mer som person än som yrkesman, hustru eller bosatt på en viss plats.

Vad tänker du själv kring din egen grav?

– Trots att jag arbetar med detta, är jag inte riktigt där ännu, i tanken. Men en naturäng vore väl inte dåligt? En minneslund med ängsblommor kanske.

TEXT: CECILIA SUNDSTRÖM
BILD: MAUD N PERSSON OCH
MARJA ERIKSSON

Får man ta hunden med sig in i himlen?

EN HELT RIMLIG FRÅGA när vännen, jaktkompisen och ens varma tröstare plötsligt är borta. Jag tänker på när min hund Lizzie dog. Sorgen var bråddjup. Samtidigt var det jag som fattat beslutet att avsluta livet på min vän. Förlust. Smärta. Skuld. Jag grät över förlusten och över hur min livssituation nu på många sätt skulle förändras.

När jag bodde i Stockholm och min katt Aggrippina dog begravde vi henne på Djurkyrkogården, som passande nog ligger på Djurgården. Den vackra begravningsplatsen har funnits där sedan 1870-talet och nu är det Stockholm Kennelklubb som rör om den. Där vilar husdjur av olika sort: hundar, katter, hästar, kaniner och hamstrar. Gravstenar och träkors smyckar gravarna. När jag sedan flyttade till Norduppland blev det grav i trädgården när katten Shukran dog. För hunden Lizzie blev beslutet att strö askan i hennes och min favoritskog.

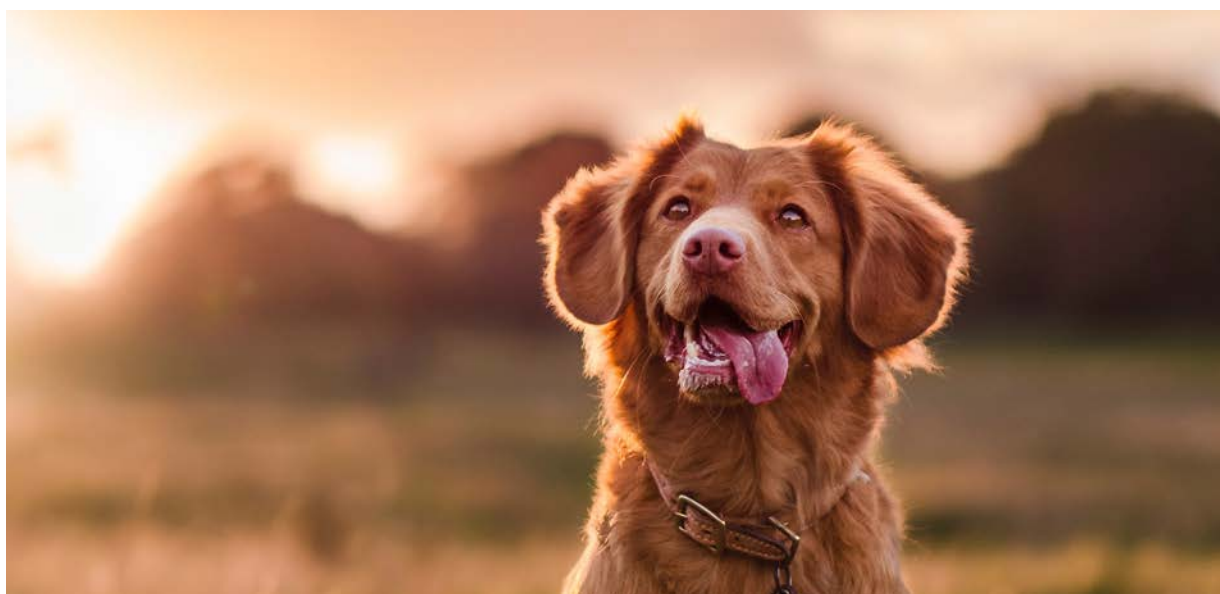
En man berättade en gång skamset att han inte hade gråtit när hans fru dog, men när hunden dog grät han floder. Då, när han miste sin fru, var hunden den som han kunde prata med. Nu hade han ingen. Ensamheten kom i kapp. Plötsligt kom tårarna som hade frusit i bröstet.

Står det något i Bibeln om man får ta med sig hunden in i himlen? Nej, det gör det inte. Det är

ofta så med Bibeln. Den innehåller berättelser ur människors liv, poesi, sånger, profetior och brev. Det är ingen instruktionsbok. När vi söker svar på våra frågor måste vi vara lite smartare än så. Gud har inte skapat människan som en robot, utan till en fri och intelligent varelse. Det behöver vara så, för att världen är komplex och för att Gud vill ha ett samarbete med människan i vårt uppdrag att ta hand om allt som Gud har skapat. Vi lär känna Gud genom Jesus och vi förstår det vi läser i Bibeln utifrån hur Jesus agerade och lärde. Tillsammans med andra troende diskuterar vi frågan, ser mönster genom tiderna. Genom att be och leva kommer vi fram till en rimlig tolkning.

Det jag vet är att hunden kan ta oss till himlen. Att få mötas av en välkomnande jycke en dag när allt är tungt, det är himlen! Att få gå med sin hund på en skogsstig en varm sommardag, det är himlen! Att få känna värmen från en hundkropp innan du somnar, det är himlen! Droppvis kan vi uppleva himlen här på jorden. Och en dag, när himmel och jord blir ett, är vi alla levande inför levande Guds ansikte. Då räknar jag med att få krama om mina katter och få springa järnet med min hund igen! De passar där, djuren, såsom i himlen så ock på jorden. Amen.

KRISTIN ELF, PRÄST

Mycket musik i sommar!

KONSERTER. Sommaren är här och det innebär en massa härlig sommarmusik av olika slag i våra kyrkor. Hitta alla konserter via vår hemsida eller scanna qr-koden.

Sommarkyrkor

UTFLYKT. Besök en kyrka i sommar! Titta på målningar och vackra föremål eller sitt ner och stund i stillhet. Ta med de yngsta på barnaktiviteter, bland annat skattjakt.

Öregrunds & Forsmarks kyrka: må-fr kl 11-16 t om 11 aug

Börstils kyrka: lördagar i juli, sommarcafé i sockenstugan

Östhammars kyrka: ti-to kl 11-14 året runt

Annorlunda gudstjänster

HÄSSJNINGSGUDSTJÄNST

Folkmusik och hässjning på ängarna.

Sön 9 juli kl 11 vid Börstils kyrka

HUNDGUDSTJÄNST

Välkommen med eller utan din hund.

Sön 30 juli kl 11 vid Gräsö kyrka

Sön 13 aug kl 11 på Sjötorget, Östhammar

FRILUFTSGUDSTJÄNST

Förundras över Guds skapelse.

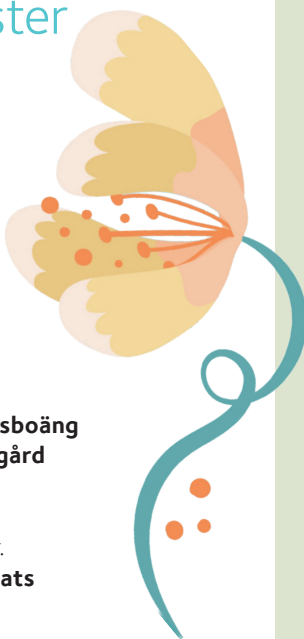
Sön 6 aug kl 11 vid Hembygdsgården Vigelsboäng

Sön 20 aug kl 11 vid Öregrunds hembygdsgård

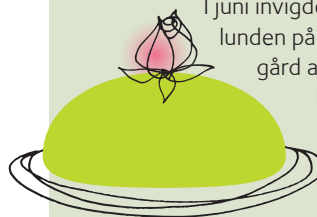
DRIVE-IN-GUDSTJÄNST

Ta bilen! Träffa nya, motorintresserade vänner.

Sön 20 aug kl 16 vid Norrskedika idrottsplats

Festlig invigning

I juni invigdes den nya askgravlunden på Östhammars kyrkogård av prost Sara J Grip.

En askgravlund ser ut ungefär som en minneslund, men där finns markerade platser

för skyltar med namn på dem som avlidit. Askgravlunden sköts av kyrkogårdsförvaltningen.

Appen Storyspot

Under mer än tusen år har vi samlat på spännande berättelser och historier om och kring våra kyrkor! Lär dig mer om Mariorna i Valö, votivskeppen i Öregrund, det speciella korfönstret i Forsmark och mycket mer. Scanna QR-koden för att läsa mer om hur du laddar ner Storyspot till din telefon.

Miljödiplomering

Roslagens norra pastorat är miljödiplomerade enligt steg 1. På Tacksägelsdagen 8 okt kl 11 blir det fest

– då mottas diplommet under skapelsemässan i Börstils kyrka.

Diplomeringen innebär bland annat ett medvetet arbete med miljön på kyrkogårdarna. På bilden visar kyrkogårdsföreståndare Mia Alm vattenbehållaren

som används för att bevattna med sjövattnen istället för dricksvattnen. Rutiner finns också för att hantera jorden och kompostera. Såklars drivs gräsklippare och andra redskap på el.

Beställ gravskötsel

Vill du ha hjälp med att sköta en grav? Gräsklippning, lövräfsning, kantskäring, vattning och rensning ingår samt plantering av penseer, sommarblommor och ljung. Beställ gravskötsel: tel 0173-428 00, e-post: roslagens.norra.pastorat@svenskakyrkan.se

Hitta graven

Var är dina anhöriga begravda? Scanna koden för gravkartor för alla pastoratets kyrkogårdar.

Sommarkorsordet

Mejla orden i de gröna fälten till roslagens.norra.pastorat@svenskakyrkan.se senast 1 sept. Bland svaren dras en vinnare som publiceras i nästa nummer av tidningen. Lycka till!

									FÅR FÖLJA MED PÅ GUDSTJÄNST I GRÄSO KYRKA 30 JULI				
LÄS-ANORDNING						AV-VÄRJA			LYXIGT BAD			VET HUR MAN GÖR	GÖRA VERKAN
						KAN INTE VÄNTA			KÄNNA PÅ SIG SES MED EGO				
EN FRÅGA OM TID									SIM-FÄGEL			OMED-VETNA	
									BATTERI				
OM						VALÖ KYRKA HAR TRE ALTARSKÅP MEN SAKNAR?							
PRED 11:9 FÖLJ DITT VÄGAR		BIFALL	TAND-DEL	RÖR SIG I LUVN TAKT	KAPPA	KAN DET KATT	DÄR LIGGER SOCKER-TOPPEN	SKYFALL	FÖRE DETTA MÄNLIG PARTNER	STARK KRAFT			
"GULD" SOM GÅR ATT ÄTA			BLOMMA GAMLA HJUL-SPÅR			INSIKTS-FULL GULD-PENG			BEARBETA TRÄ	NUMMER 24 I AL-FABETET	IUTTAG		
BITER INTE PÅ TON-ÅRING?	SJUNGER 5 AUGUSTI I ÖST-HAMMAR KYRKA								FEG STACK-ARE				
BLI KVAR	START-SKOTT	MED EMBLA			FÖR-TRYT-ELSE	MÅLLÖS GER INGA			SES MEL-LAN FÖR OCH DEL				
				AVLÄNGT PLAGG							AR-BETADE MYCKET HÄRT		
FRÅN-SLAGEN FIRAS 16/12	HA KRAFT NOG				MAMMA TILL SET TÄVLING			ROCK-ÄRMS-KORT					
				LÄTT-SKOTT FRISYR	TYG-SKADA			MELLAN-RUM	PÅ VÄST-KUSTEN HANDLA OÄRLIGT				
BELÄG-GNING	SOM USCH OCH FY	8 JULI KL. 12 I SOCKENSTUGAN I BRÖSTIL										VARA EN BELÄST-NING	
		KALLAS OCKSÅ FOR GNAGET	SKÄLLED	KAN GESTER VARA	VRÅLA I HÖGAN SKY	KLAGAN	SMÅ-LANDSK LILLA-SYS-TER	LITEN BYGG-STEN	FÄR BOLLEN ATT RULLA				
VÄLJA OCH ?					SYNS MITT I HALL					FINPUTS	YTMÄTT		
										BAD-PLATS			
KAN MAN VANDRA MELLAN GRISSEHAMN OCH ÄLVKARLEBY		BOW-LING-SAK					HÅLLA I TRÄDAR-NA						

Gör en vandring på kyrkogården

GRINDEN. Det är något med grinden in på kyrkogården. Det är som att gå från en värld till en annan, från en tid till en annan. Inne på kyrkogården vilar de som lämnat oss. Vilar, som om de låg i mjuka sängar och sov. Ögonen slutna. Jorden som ett täcke. Det är vackert här. Det är lugnt och jag växlar sinnesstämning. Blir tystare, går varsamt.

TANKE. Hur är det att gå in på en kyrkogård? Går du långsammare? Blir du tyst?

GRAVSTENARNA. Symbolerna på stenarna berättar om tro och hopp. Jag går gången fram och läser. En del gravstenar har titlar – hemmansägare, handlare, piga, kyrkoherde, lärarinna, borgmästare. Det vittnar om en annan tid. Öppnar titlar fortfarande dörrar till sociala sammanhang? Eller är det annat idag? Många av oss har inte samma yrke genom hela livet. En sten har titeln ”fru”, som att det är ett yrke, är det så för dig?

TANKE. Vad skulle det stå på din egen gravsten? Vilken symbol skulle du välja?

ÅLDRARNA. Övar huvudräkning och listar ut hur gamla de blev, de som vilar här. 103 år – det är imponerande. På kantstenen till en stor familjegrav står det ”gossen” men inga årtal. Dog han vid födseln eller i plötslig spädbarnsdöd? Dog han av sjukdom eller i en olycka? Det kniper till när jag ser barnens stenar.

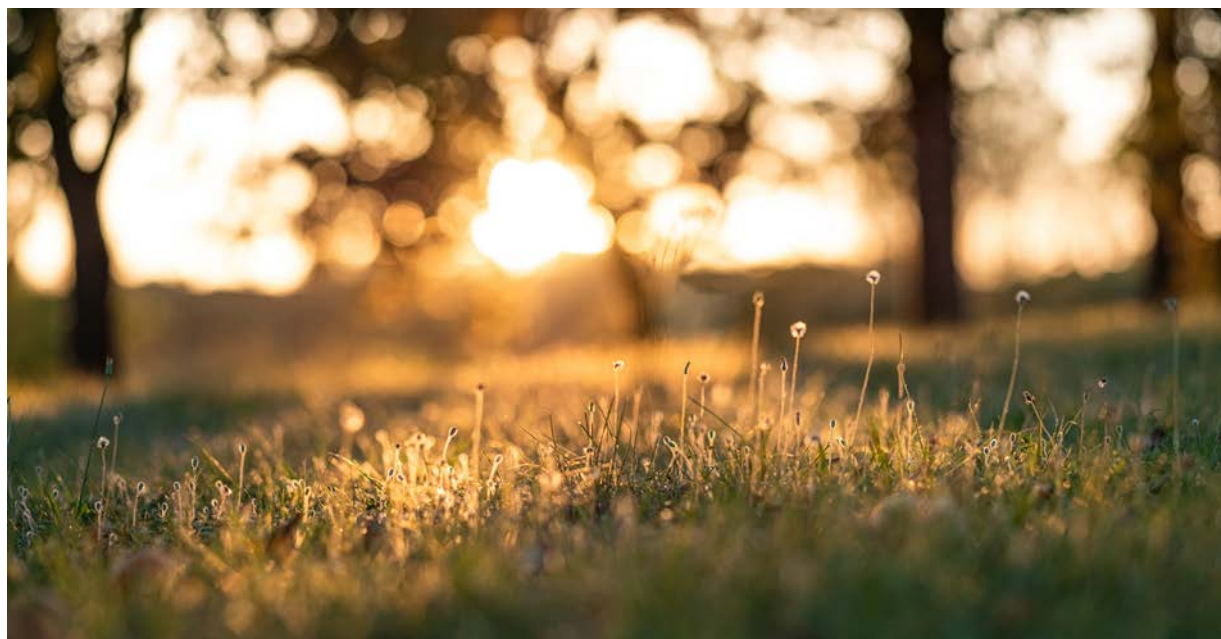
TANKE. Var i din kropp känns sorg? Hur känns den?

BLOMMORNA. En grav har färska snittblommor i vas, någon har nyligen varit här och visat sin kärlek, sin saknad. På andra gravar växer planterade perenner som ska blomma i många år. Vissa gravar har endast gräs och några grus. En fjäril kommer och sätter sig på en lavendelblomma.

TANKE. Se på allt som lever här bland de döda. Lever, vissnar och blommar igen. Hur ser livets kretslopp ut?

GRINDEN IGEN. Jag går ut från kyrkogården. Murar av sten som hindrar rådjur och vildsvin, som ramar in. Ännu ett besök på denna alldeles speciella plats. Jag kommer snart tillbaka.

KRISTIN ELF, PRÄST

Egen EPA ger frihet

– Det känns otäckt när bilar provocerar genom att lägga sig obehagligt nära bakom. Man får acceptera att somliga inte tycker att vi borde vara på vägarna, säger Jennifer Hägerbaum.

JENNIFER ÄR 16 ÅR och uppväxt i Öregrund. Hon gick nyss ut nian på Frösåkerskolan i Östhammar.

Sin bil – en silvrig Volvo V70 med ledbelysning och insatt ljud – köpte hon som personbil och byggde om tillsammans med sin pappa. Egen bil innebär ständigt arbete. Just nu funderar hon på att sänka fjädringen och investera i bättre ljud. Hon är också på jakt efter ytterligare en

bil, drömmen är en äldre Volvo i 240-serien.

– Att köra EPA innebär en enorm frihet, det är lätt att ta sig runt och man är inte beroende av att vuxna ställer upp och skjutsar, säger Jennifer. De flesta människor är glada och vinkar när jag möter dem, men det finns trafikanter som gör vårdslösa omkörningar, klagar och tutar. Den största anledningen är att en EPA bara får köra 30 km/h.

Sedan en tid tillbaka träffas EPA-ungdomarna i garaget vid Brottarhallen i Östhammar. Initiativet kommer från ett gäng

ideellt engagerade människor och Östhammars motorklubb, som upplåter lokalen. Kyrkan är en av sponsorerna.

Christian Bonde, pedagog i Svenska kyrkan tycker att det är viktigt att de motorburna ungdomarna får en egen plats.

– Det är allt för många som stör sig på dem. Vi kommer aldrig få ett samhälle där ingen stör sig på någon. Det är viktigt att ha tålmod med varandras olikheter, lev och låt leva!

Garaget har öppettid två dagar i veckan. På söndagarna råder febril aktivitet. Den som vill ha hjälp med sin bil skriver upp sig på en lista, sedan hjälps man åt att mecka med en bil i taget. Allt under överinseende av en kunnig vuxen. På fredagar är det mera ”häng” med fika, grill och kortspel. Ett 15-tal bilar finns vanligtvis på plats med ungefär lika många tjejer och killar.

Till hösten väntar fordons- och transportprogrammet på Uppsala yrkesgymnasium i Jälla för Jennifer. Under utbildningen finns möjlighet att ta körkort för både bil, lastbil och lastbil med släp, något som Jennifer ser fram emot. Målet är att sedan köra lastbilstransporter inom Sverige.

Men först väntar sommarjobb i Öregrund och kanske någon tävling för EPA-traktorer. Om det blir en tävling för den finaste bilen eller den lägsta återstår att se.

TEXT: ULRIKA AHLINDER
BILD: PRIVAT

